

ADO Den Haag

Audit 1-meting september 2014

Auditteam Voetbal en Veiligheid

1-meting

ADO Den Haag

In opdracht van

Het Auditteam Voetbal en Veiligheid

Met dank aan

ADO Den Haag

Gemeente Den Haag

Arrondissementsparket Den Haag

Politie eenheid Den Haag

Opmaak

Marcel Grotens (Bureau Beke)

Onderzoeksteam en rapportage

Marco Meesters

Evelien Verberne

Kim van der Veen

Peet Schenk

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Over het Auditteam Voetbal en Veiligheid	4
1.2 De één-meting	4
1.3 Visie op voetbalveiligheid	5
1.4 Leeswijzer	5
2. Aanbevelingen uit de nulmeting van ADO Den Haag	6
2.1 Conclusie en aanbevelingen	6
2.2 Stappen van de vierhoek	8
3. Actuele situatie	10
3.1 Club en supporters	10
3.2 Infrastructuur	13
3.3 Organisatie en samenwerking	15
4. Conclusie en aanbevelingen	19
4.1 Ontwikkelingen: verbeteringen of niet?	19
4.2 Aanbevelingen	19
4.3 Veelbelovende praktijken voor andere vierhoeken	20
Bijlage: Verantwoording	22

1 Inleiding

1.1 Over het Auditteam voetbal en veiligheid

Het Auditteam Voetbal en Veiligheid bestaat sinds 2003. De hoofddoelstelling van het Auditteam is om concreet advies en aanbevelingen te geven over de aanpak van voetbalvandalisme en voetbalgeweld. Het Auditteam richt zich op de lokale 'voetbalvierhoek', bestaande uit gemeente, politie, Openbaar Ministerie (OM) en de Betaald voetbalorganisatie (BVO).

In de afgelopen jaren heeft het Auditteam in nulmetingen, samen met de betrokken partijen, de (tussen)balans opgemaakt. Hierbij bracht het Auditteam in kaart hoe de veiligheidsorganisatie en de fysieke infrastructuur rond het stadion zijn afgestemd op het profiel van de supporters en op het risiconiveau van de wedstrijden. Elke nulmeting mondde uit in een rapportage met conclusies over het huidige veiligheidsniveau en aandachtspunten of aanbevelingen ter verbetering hiervan.

Nu, circa vier jaar na de nulmeting, heeft het Auditteam een éénmeting uitgevoerd.

1.2 De éénmeting

De doelstellingen van de éénmetingen zijn:

- Bepalen in hoeverre de aanbevelingen die eerder in de nulmetingen zijn gedaan, zijn doorgevoerd en;
- Indien dit niet het geval is, in kaart brengen wat de reden hiervoor is;
- Bepalen in hoeverre de veiligheidsproblematiek verminderd is en of er andere problemen zijn ontstaan;
- Bezien of de vierhoek slimme oplossingen heeft gevonden voor veiligheidsproblemen rondom het voetbal die voor andere BVO's interessant kunnen zijn (veelbelovende praktijken) en;
- Bezien hoe recente landelijke beleidsveranderingen worden doorgevoerd, zoals het opstellen van een lokaal actieplan Voetbal en Veiligheid.

De éénmetingen verlopen in vier stappen:

- Stap 1: Een schriftelijke reflectie van de driehoek en ADO op ontwikkelingen en acties sinds de nulmeting, op uitnodiging van het Auditteam.
- Stap 2: Een wedstrijdbezoek door het Auditteam met speciale aandacht voor de ontwikkelingen zoals benoemd in de reflectie van de vierhoek, aangevuld met een aantal interviews.
- Stap 3: Voorleggen van de bevindingen aan de driehoek en ADO.
- Stap 4: Opstellen van een eindrapport.

In de bijlage vindt u een overzicht van het wedstrijdbezoek, de respondenten en de geraadpleegde documentatie.

1.3 Visie op voetbalveiligheid

Sinds de ontwikkeling van het Beleidskader Voetbal en Veiligheid (mei 2011) is normalisatie de belangrijkste doelstelling van het voetbalveiligheidsbeleid. De veiligheidspartners, zowel lokaal als nationaal, streven ernaar van het voetbal weer een feest te maken, door enerzijds vertrouwen te geven aan goedwillende supporters en anderzijds hard op te treden tegen ordeverstoorers (high trust, high penalty). In de visie van het Auditteam betekent normaliseren dat de veiligheidspartners veiligheidsbeleid dienen te verbinden aan een meer op service gericht supportersbeleid. Dat vergt het opbouwen van vertrouwen tussen de vier geijkte partners en de supporters(verenigingen). Relatiebeheer, overleg met supporters en het honoreren van redelijke supporterswensen dienen te worden gecombineerd met streng optreden bij overtreding van gemaakte afspraken.

Vanuit dit perspectief voeren we de éénmetingen uit. In deze éénmetingen hanteert het Auditteam hetzelfde model als in de nulmetingen, waarin voetbalveiligheid een resultante is van drie factoren, te weten:

1. De kenmerken van supporters en hun relatie met de club (bijvoorbeeld groepen probleemsupporters en incidenten).
2. De fysieke infrastructuur in en rondom het stadion (bijvoorbeeld de staat van het stadion, het scheiden van supportersstromen, de kwaliteit van de uitvakken, de commandoruimte en de kwaliteit van de camera's).
3. De kwaliteit van de veiligheidsorganisatie van de BVO en de partners, het veiligheidsbeleid, de regierol en de samenwerking tussen de veiligheidspartners.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 geven we een samenvatting van de conclusies en aanbevelingen uit de nulmeting. Ook beschrijven we welke stappen de vierhoek heeft genomen na de nulmeting.

In hoofdstuk 3 beschrijven we de actuele situatie bij de BVO en beschrijven we welke ontwikkelingen hebben plaatsgevonden in de periode sinds de nulmeting. We doen dat aan de hand van de drie in de vorige paragraaf genoemde factoren van voetbalveiligheid.

In hoofdstuk 4 trekken we de conclusies uit de éénmeting en formuleren we aanbevelingen voor een verdere versterking van de veiligheidsaanpak rondom het betaalde voetbal bij ADO.

2 Aanbevelingen uit de nulmeting ADO Den Haag (december 2011)

In dit hoofdstuk geven we de conclusies en aanbevelingen die volgden uit de nulmeting weer.

2.1 Conclusies en aanbevelingen

In de nulmeting kwamen wij tot de volgende conclusies:

1. De goede sportieve prestaties hebben bijgedragen aan de veiligheidssituatie bij ADO. Deze prestaties stemmen alle supporters trots en hebben een gunstig effect op de sfeer en veiligheid. Overkoepelend kan geconcludeerd worden dat de veiligheidssituatie bij ADO Den Haag sterk is verbeterd. Er wordt nog steeds vooruitgang geboekt al dient daarbij wel een halvering van het veiligheidsbudget te worden opgevangen. De samenwerking tussen de veiligheidspartners wordt als zeer goed ervaren. Er is een open verstandhouding tussen betrokken partners met respect voor elkaars positie en belangen.
2. Sinds het onderzoek van het COT in 2008 is de veiligheidsorganisatie bij ADO aanzienlijk versterkt. Dit wordt door respondenten vooral toegeschreven aan verbeteringen in de infrastructuur van het nieuwe stadion en door de professionalisering van de veiligheidsorganisatie bij ADO.
3. De stewardorganisatie van ADO is sinds 2008 fors uitgebreid en kwalitatief doorontwikkeld. Deze kwalitatieve verbetering is nodig om de afname van het aantal particuliere beveiligers op te vangen. Toch blijft de stewardorganisatie kwetsbaar vanwege haar omvang en het hoge verloop.
4. De politie-inzet en rol in het stadion is nog behoorlijk fors. De politie is hierbij niet louter een vangnet voor de stewardorganisatie maar een essentieel onderdeel van het veiligheidsbeleid in het stadion. De stewardorganisatie van ADO Den Haag is zelfstandig (nog) onvoldoende in staat om de veiligheidssituatie in het stadion te handhaven.
5. De biometrische toegangscontrole bij ADO is een technologisch hoogstandje binnen het betaald voetbal. De toegang tot het stadion is verbeterd, in die zin dat het sneller is geworden en het systeem beter is gaan werken. Toch kan er niet uitsluitend op dit systeem worden vertrouwd en is er toezicht nodig door politie en stewards.
6. Het gebruik en de verhandeling van (hard)drugs vormen, net als bij diverse andere clubs, een reëel risico en (veiligheids)probleem. De autoriteiten zetten in samenwerking met de club gericht in op het structureel indammen van dit probleem. Inspanningen op dit vlak zijn nog in een beginstadium.
7. De benadering van veiligheidsrisico's rond ADO en haar supporters door de gemeente Den Haag kan als constructief en streng worden getypeerd. Vanuit

risicobeheersing wordt er echter van uitgegaan dat het niet mis gaat en worden er maatregelen getroffen om adequaat op te kunnen treden als dit toch gebeurt. De gemeente zet ten aanzien van de risicobeheersing rond ADO zwaarder in op een adequate reactie op potentiële incidenten in plaats van op maatregelen om het plaatsvinden van incidenten geheel uit te sluiten.

Naast deze hoofdconclusies werden op basis van de nulmeting meerdere aanbevelingen gedaan, te weten:

1. Om de huidige goede veiligheidssituatie te handhaven dienen alle betrokken veiligheidspartners hun aandacht niet te laten verslappen. Er zijn grote verbeteringen gerealiseerd maar veiligheid blijft dynamisch en vereist waakzaamheid en constante aandacht. Zeker met een sportief gezien historisch voetbalseizoen achter de rug zijn er risico's rond tegenvallende resultaten in 2011-2012.
2. De posities van de directeur stadion en veiligheid en de veiligheidscoordinator bij ADO – zo zien we ook bij andere clubs – zijn kwetsbaar voor personele wisselingen. ADO Den Haag dient daarom te voorzien in een adequaat opvolgingsbeleid zodat continuïteit in de verhoudingen en samenwerking met de veiligheidspartners wordt gewaarborgd.
3. ADO dient de komende seizoenen extra aandacht te besteden aan het versterken van de stewardorganisatie. De bestaande bezetting dient verder uitgebouwd te worden, zowel kwantitatief als kwalitatief.
4. We treffen een groot geloof aan in de werking van biometrische toegangscontrole. Ondanks het ogenschijnlijk succesvol functioneren dienen hierbij echter twee kanttekeningen geplaatst te worden. Ten eerste dient het toezicht op het toegangssysteem bij ADO te worden vormgegeven rond het beoogde (veiligheids)doel namelijk, controle over de toegang en verdeling van supporters in het stadion. Het systeem is hiermee niet bedoeld voor andere doeleinden zoals het weren van vuurwerk of wapens. Ten tweede is het (nog) te riskant om over te stappen naar een systeem van 'vrije toegang', waarbij het systeem onbevoegde supporters de toegang weigert. Daarnaast is het nog onduidelijk hoeveel onterechte toegangverleningen het systeem heeft.
5. De ingezette structurele aanpak van de veiligheidspartners ten aanzien van drugs is lovenswaardig en dient dan ook voortgezet te worden. Hierbij dient benadrukt te worden dat alle supporters en tribunes – dus ook de business club - in deze aanpak worden meegenomen.
6. De gehanteerde risicomangement aanpak door de gemeente Den Haag sluit goed bij de ideeën over normalisatie rond voetbalveiligheid. De gemeente Den Haag is hiermee een goed voorbeeld voor andere BVO gemeenten en dient haar huidige benadering en aanpak bij ADO Den Haag zeker voort te zetten.

2.2 Stappen van de vierhoek

Voor de éénmeting hebben wij de lokale voetbalvierhoek gevraagd om toe te lichten welke acties zij hebben ondernomen naar aanleiding van de aanbevelingen c.q. welke vervolgacties zijn genomen door de lokale partijen. De reactie van de vierhoek is hieronder samengevat weergegeven.

1. ADO Den Haag heeft constante aandacht voor en is bedacht op mindere seizoenen. Het degradatiegevaar en de twee trainerswisselingen hebben incidenteel geleid tot onrust onder de supporters. Als reactie hierop is het veiligheidsregime tijdelijk aangescherpt. Bij de meeste incidenten tijdens wedstrijden konden, dankzij het goede cameratoezicht, de daders opgespoord en gestraft worden. Wat betreft de aanpak van kwetsende spreekkoren heeft ADO Den Haag tot tevredenheid van de Stichting Bestrijding Antisemitisme (BAN) geacteerd en een prijs van het Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI) gekregen.
2. Na het vertrek van de directeur Stadion en Veiligheid zijn de taken overgedragen aan de algemeen directeur en naar de manager Stadion en Veiligheid. Omdat de driehoek zijn zorg uitsprak over deze ontwikkeling is er tijdelijk een parttime adviseur veiligheid aangesteld, die ook als aanspreekpunt van ADO Den Haag diende bij het WK-hockey. Daarnaast heeft iemand binnen de veiligheidsorganisatie zich ontwikkeld tot HBO-er en is er een stagiair op HBO-niveau aangesteld. Desondanks blijft de bezetting van de veiligheidsorganisatie formatief gezien wellicht te klein.
3. ADO Den Haag heeft zijn stewardorganisatie zowel kwantitatief (structureel meer dan 100 stewards) als kwalitatief (verbeterd opleidingsniveau) versterkt. Daarnaast komen er, mede door de samenwerking met het Mondriaan, meer gekwalificeerde mensen binnen. Bij het hoofdgebouw is de bezetting voor een belangrijk deel verschoven naar gastvrouwen wiens vriendelijke uitstraling agressie voorkomt.
4. ADO Den Haag is niet over gegaan op het systeem van automatisch door laten van clubkaarthouders en seizoenkaarthouders, waar het Auditteam in de nulmeting zijn bedenkingen bij had. In feite gaat alles nog op de oude manier, met twee kanttekeningen:
 - 1) het aantal supporters met een geldige clubkaart loopt terug. Er zijn meer mogelijkheden om als introducee mee te gaan of om kaarten te bestellen op basis van identiteitspapieren of NAW-gegevens. Daarmee is er nog steeds een link om de identiteit van supporters vast te stellen, maar die is voor een deel veranderd.
 - 2) het fouilleerregime voor de Haaglandtribune en de Mansveldtribune gaat binnenkort uit van steekproefsgewijs fouilleren enerzijds en van maatwerk anderzijds; het laatste met name gericht op supporters waar in het verleden problemen mee zijn geweest.

5. Door het eerste punt bestaat er theoretisch iets meer kans dat mensen met een stadionverbod binnen komen, maar zowel ADO Den Haag als de politie zijn er van overtuigd dat ze daarna alsnog tegen de lamp lopen. Waarschijnlijk mede gezien de straffen die daar op staan, zijn er maar weinigen die het proberen. Ook dit is een kwestie van meer vertrouwen op de organisatie in plaats van alles van te voren af te grendelen.
6. Het onderwerp drugsaanpak blijft actueel. Alle partijen zijn het hierover eens en zoeken naar goede manieren om drugsgebruik te bestrijden. De partijen zijn het er ook over eens dat die aanpak geen verkeerd beeld moet wekken en daardoor kan leiden tot imagoschade. Daarom zoeken de partijen naar low profile oplossingen, en maken ze bijvoorbeeld gebruik van “stille diplomatie”. Verder valt op dat ADO Den Haag het gebruik van alcohol goed in de hand heeft, door het schenken van light bier en het weren van dronken of aangeschoten supporters.
7. De insteek wat betreft risicomanagement van de gemeente en van de driehoek is nog steeds dat versoepelingen bespreekbaar zijn, tenzij de nadelen daarvan gaan overwegen en tenzij supporters zich misdragen. De voornaamste versoepelingen van de afgelopen jaren liggen op het punt van de kaartverkoop, de drankverkoop en het toestaan van een autocombi aan de uitsupporters bij de meeste thuiswedstrijden. Het terugschroeven van toezeggingen na incidenten bleef beperkt.

3 Actuele situatie

3.1 Club en supporters

1. ADO Den Haag speelt, met uitzondering van seizoen 2007/2008, sinds 2004 onafgebroken in de Eredivisie. Ze eindigen in deze periode over het algemeen halverwege het rechter rijtje. Tijdens het seizoen 2013/2014 staat ADO Den Haag een aantal weken op de laatste plaats waardoor ADO in degradatiegevaar komt. Dit leidt in die periode tot onrust onder supporters. Uiteindelijk eindigt ADO echter op een negende plaats, net als het vorige seizoen.
2. In juni 2014 wordt bekend dat ADO Den Haag wordt overgenomen door het Chinese bedrijf United Vansen International Sports. De verkoop duurt langer dan gepland. Op het moment van rapporteren (oktober 2014) is de definitieve aandelenoverdracht nog niet rond, omdat het geld nog niet is overgemaakt door de investeerder. Het is onduidelijk wat de gevolgen van de overname zijn voor de club. Er is vanaf september voor een periode van vier maanden een nieuwe interim- directeur benoemd met veel ervaring in het voetbal en de Chinese zakenwereld.
3. Uit de gegevens van het CIV blijkt dat het gedrag van de ADO Den Haag supporters en de sfeer in het stadion tijdens thuiswedstrijden over het algemeen goed is. Ook tijdens het wedstrijdbezoek was het in het stadion rustig (ondanks het feit dat ADO Den Haag lange tijd achter stond). Als er incidenten plaatsvinden zijn deze vaak vuurwerk gerelateerd (bijvoorbeeld groen-gele rookpotten). Daarnaast komen spreekkoren, opstootjes, het gooien van voorwerpen richting spelers of supporters van de tegenstander en het provoceren van uitsupporters voor.¹

Ook tijdens uitwedstrijden is het gedrag van de ADO Den Haag supporters over het algemeen goed te noemen, zo blijkt uit de gegevens van het CIV. De incidenten die plaats vinden, hebben vaak te maken met provocatie van en door de thuisupporters. Zo hebben bij een aantal uitwedstrijden ADO supporters geprobeerd de fysieke sectorscheiding (lexaanwand, hekwerk) te forceren. Dit leidde soms tot gevaarlijke situaties.

Op dit moment (peildatum oktober 2014) telt ADO Den Haag in totaal 78 landelijke en 7 lokale stadionverboden.

De wedstrijden tegen Ajax worden nog steeds gespeeld zonder uitpubliek. De veiligheidspartners maken de inschatting dat hier voorlopig geen verandering in komt; een wedstrijd met uitsupporters zou volgens alle respondenten zeker tot incidenten leiden en zou alleen met inzet van een enorme politiemacht kunnen. De wedstrijden tegen FC Utrecht zijn deels gespeeld met een gelimiteerd aantal uitsupporters.²

1 Thuisgedrag CIV voetbalclub ADO Den Haag

2 Uitgedrag CIV voetbalclub ADO Den Haag

Tijdens thuiswedstrijden worden de ADO-supporters soms vergezeld door Poolse supporters van Legia Warschau. De supportersgroepen blijken vriendschappelijke banden te hebben.

4. Na een aantal jaren van relatieve rust rondom de thuis- en uitwedstrijden van ADO Den Haag werd de club afgelopen periode geconfronteerd met enkele ordeverstoringen van enige omvang. Met name bij de thuiswedstrijden tegen Feyenoord en Heracles en de uitwedstrijd tegen Cambuur deden zich incidenten voor. Begin 2014 gaf de stand op de ranglijst (ADO Den Haag stond op de onderste plaatsen) aanleiding tot de nodige onrust onder de supporters. Deze incidenten en de hieruit voortvloeiende risico inschattingen hadden tot gevolg dat het aantal uren politie-inzet, alsmede het aantal aanhoudingen en stadionverboden, voor het eerst sinds jaren weer een licht stijgende tendens vertoonden. Hieronder sommen we de meest opvallende incidenten in de afgelopen jaren op.
 - *5 mei 2013: ADO Den Haag – Feyenoord*

ADO-supporters begonnen met het gooien van waterballonnen richting het veld. Kort hierna ontstond een grote groep die in beweging kwam vanaf het vak midden noord richting het kidsvak. Het hek dat toegang verleende naar het kidsvak werd geforceerd waarna ongeveer 30 ADO Den Haag supporters de gezinstribune op ging en de confrontatie aanging met een tiental Feyenoord supporters. Sommige ouders met kinderen ontvluchtten hierop de tribune. Door een gezamenlijke interventie van de Voetbaleenheid (VBE) en de stewardorganisatie werd de rust hersteld. Naast Feyenoord supporters raakten ook enkele stewards lichtelijk gewond.
 - *25 januari 2014: ADO Den Haag - Feyenoord*

Vlak voor de wedstrijd verliet een groep van ongeveer vijftien supporters de trap van vak M en rende op het hek tussen de Haaglanden- en Aad Mansveldtribune af. Daar begonnen de supporters aan de spijlen te trekken met als doel het slot van het hek te forceren. Direct is hiertegen door zes leden van de VBE opgetreden waarbij de wapenstok werd gebruikt. Al snel keerden ongeveer 50 agressieve en schreeuwende (harde kern) supporters zich tegen de VBE. Na een oproep tot assistentie kwam er versterking van de overige VBE-leden en later ook de ME. Hierna keerde de rust weer enigszins terug.
 - *4 februari 2014: ADO Den Haag – Heracles Almelo*

Na achterstand sloeg de stemming van de ADO Supporters op de fanatieke vakken om. Dit begon met spreekkoren in de richting van de trainer en het bestuur. Na de 0-2 verlieten veel supporters de vakken O en G en bleven staan in de passage onder de tribunes. De sfeer werd grimmiger nadat er een hek werd gesloopt. De politie moest in de passage ingrijpen om de orde te herstellen. Kort na de wedstrijd vertrok een groep jonge supporters het stadion en wilde naar de hoofdingang lopen. Dit kon voorkomen worden door linies van de ME, VBE, paarden en honden. Een groep van 200 tot 250 relschoppers werd gemobiliseerd die met stenen, blikjes en flessen

aan het gooien waren. Om de openbare orde te herstellen was het nodig om een aantal keren te chargeren. Hierbij werden vier personen aangehouden en drie personen liepen bijtewonden op.

▪ *3 mei 2014: Cambuur Leeuwarden – ADO Den Haag*

ADO-supporters verlieten het vak om te onderzoeken of zij op een of andere wijze bij de Cambuur supporters konden komen. In de tweede helft, aan het einde van de wedstrijd, begonnen tientallen supporters tegen de lexaanwand te duwen. De staat van deze wand was bouwkundig onvoldoende en niet bestand tegen het geweld met als gevolg dat de ijzeren balken waaraan de wand was bevestigd, in het beton, afbrak. Hierdoor ontstond een gevaarlijke situatie. Supporters werden in veiligheid gebracht en de stewards verlieten voor hun eigen veiligheid de tribune. Door het geweld van de ADO-supporters is veel schade toegebracht aan het gastenvak.

SC Cambuur heeft ADO Den Haag niet aansprakelijk gesteld voor de schade vanwege de bouwkundige staat waarin de wand zich vóór de wedstrijd al bevond.

5. ADO Den Haag heeft ondanks de relatieve rust nog steeds te maken met een relatief grote groep risico supporters, die onder andere door groepsdynamiek voor ongeregelde heden kunnen zorgen. Afgelopen jaren is er door de betrokken partijen stevig op ingezet deze groep in beeld te krijgen door middel van het project Hooligans in Beeld. Onder deze groep bevinden zich de zogenaamde toppers (hooligans van de harde kern, deze worden besproken in het Veiligheidshuis) en tippers (supporters die worden gemonitord en waarvan een dossier wordt opgebouwd).

Er zijn bij de partners wat zorgen over de verwevenheid van oude harde kern leden met georganiseerde misdaad, zoals handel in drugs en vuurwerk. In het verleden heeft dit soms tot bedreigingen aan het adres van de club geleid. De samenwerking tussen de veiligheidspartners is echter dermate goed dat dit soort signalen wel bij de politie terechtkomen.

De vierhoek zet met betrekking tot de risico supporters in op een persoonsgerichte aanpak. Zie hiervoor verder §3.3.

6. Naast de groep (bekende) risico supporters is er sprake van een groep jonge aanwas die nog niet allemaal in beeld zijn bij de betrokken partijen. Deze jongeren noemen zich The Hague Youth en vormen een soort netwerk. Ze willen zich graag bewijzen en zijn wat minder voorspelbaar dan oudere groepen. Degenen die wel in beeld zijn, zijn deels tippers of potentiële tippers. De politie ziet deze jongeren op verschillende plekken terugkomen, zoals grote feesten en demonstraties.
7. De afgelopen jaren is drugsgebruik in het stadion verschillende keren onderwerp van gesprek geweest. Twee jaren geleden waren er signalen dat er in het stadion drugs zou worden gebruikt. Echter, de inzet van drugshonden in het stadion leidde niet tot de vondst van drugs, terwijl deze inzet wel intimiderend

was voor supporters en niet hielp bij het imago van de club. Daarom is destijds besloten om deze aanpak niet door te zetten en de aanpak van drugsgebruik weer bij ADO Den Haag te beleggen. Er zijn echter nog steeds signalen en vermoedens dat er sprake is van drugsgebruik. Daarom werken ADO Den Haag, politie en OM nu samen aan een nieuw plan van aanpak.

8. De officiële supportersvereniging van ADO Den Haag is dit jaar opgeheven. De club heeft echter goed contact met verschillende officieuze supportersgroepen, via de supporterscoördinator en via de Overleg Groep Supporters (OGS). Aan dit overleg nemen vertegenwoordigers van de club, de supporterscoördinator en supportersvertegenwoordigers van de verschillende sectoren in het stadion deel. Tijdens het overleg worden onder andere de actualiteiten met betrekking tot de club besproken (zoals transfers en nieuwe contracten), de financiële situatie van de club, evenementen (zoals een open dag of supporterstoernooi), eventuele incidenten die zich hebben voorgedaan en de algemene sfeer in en rond stadion. Het overleg vond in eerste instantie ongeveer om de zes weken plaats, nu nog maar sporadisch. Dit heeft te maken met het feit dat het nog niet gelukt is om van elke groep twee goede, vaste vertegenwoordigers bij de OGS te krijgen en omdat hier minder aanleiding tot en behoefte aan is.

De supporterscoördinator slaagt er goed in contact te leggen en te onderhouden met de supporters. Daardoor lukt het om goede verstandhouding met de supporters te bewerkstelligen. Dit ondanks de soms lastige positie van supporterscoördinator tussen de belangen van de club en de wensen en belangen van de supporters.

3.2 Infrastructuur

1. ADO Den Haag voetbalt in het Kyocera Stadion dat in het seizoen 2007/2008 officieel in gebruik is genomen. Het stadion biedt plaats aan 15.000 supporters. In de 0-meting is het stadion en bijbehorende infrastructuur uitgebreid besproken.

Het uitvak in het stadion is van goede kwaliteit. Vooral op de wat hoger gelegen plekken zijn de zichtlijnen goed. Op de wat lager gelegen plekken worden de zichtlijnen beperkt door de lexaanwand. De sanitaire voorzieningen en de catering bij het uitvak zijn in orde.

2. De infrastructuur faciliteert een goede en beheerste af- en aanvoer van supporters. Na afloop van een wedstrijd kunnen supporters die met de auto zijn gekomen direct de snelweg op. Ze hoeven niet te worden opgehouden op het parkeerterrein. Het scheiden van supportersgroepen is door de infrastructuur rond het stadion op verschillende plekken mogelijk. Zo wordt bijvoorbeeld het risico op confrontaties tussen thuissupporters en de bus van de uitsupporters verkleind.

Er is veel parkeerruimte voor de uitsupporters (zowel voor de bussen als voor de auto's).

3. Bij de toegang tot het stadion wordt op verschillende plekken gebruik gemaakt van biometrische toegangscontrole. ADO Den Haag benut de biometrische controle om supporters met een stadionverbod te weren. Dit werkt over het algemeen goed, ondanks dat niet alle toegangspoortjes uitgerust zijn met het systeem (bv. niet in het hoofdgebouw) en dat niet van alle supporters biometrische gegevens bekend zijn. Het plan wat tijdens de nulmeting bestond om de poortjes volledig geautomatiseerd te laten functioneren is niet uitgevoerd. Bij elk toegangspoortje staat een steward.
4. De toegangspoorten worden centraal gecoördineerd vanuit een coördinatiepunt. Hier zitten twee coördinatoren die door videoschermen zicht hebben op alle toegangspoorten en in rechtstreeks contact staan met de stewards bij de poortjes. Als er problemen zijn, bijvoorbeeld omdat een kaart niet werkt of is geblokkeerd, kunnen de coördinatoren meekijken en overleggen met de steward over welke actie te nemen. De betreffende supporter wordt meestal naar de servicebalie gestuurd. Omdat het coördinatiepunt naast de servicebalie is, kunnen de coördinatoren de supporter hier gemakkelijk verder helpen of te woord staan.
5. ADO Den Haag is van plan bij de toegang tot het stadion gebruik te gaan maken van risicogestuurd fouilleren van de thuis supporters. ADO wil daarvoor drie categorieën supporters identificeren met een kleurcodering. Blauw houdt in dat er een risico bestaat omdat de supporter eerder de regels heeft overtreden, en dus gefouilleerd moet worden. Groen houdt in dat er geen risico is en er dus niet gefouilleerd hoeft te worden. En bij wit is het risico onbekend. Bij het scannen van de clubcard of het toegangsbewijs geeft het systeem aan binnen welke categorie de supporter past. Daarnaast vindt er nog altijd een willekeurige selectie plaats. Door deze werkwijze wordt een meer op maat gesneden bejegeningprofiel mogelijk en wordt verder vorm gegeven aan de gastvrije ontvangst van supporters.

Overigens valt op dat ook nu, als er op papier sprake is van 100% foullering, door de stewards op basis van ervaring een selectie wordt gemaakt. Hiermee wordt al maatwerk geleverd.

6. Toegang tot thuiswedstrijden van ADO Den Haag vindt plaats door middel van een seizoenkaart of een ADO Den Haag clubcard (beide voorzien van een biometrische foto) in combinatie met een kaartje voor de betreffende wedstrijd. Met name bij risicowedstrijden controleert ADO Den Haag dat er geen kaartjes voor de thuishtribunes worden (door)verkocht aan uitsupporters en voorkomt zoveel mogelijk dat die supporters op de thuishtribunes worden toegelaten. De club beschikt tevens over een uitkaartsysteem dat er voor zorgt dat supporters met een stadionverbod worden geweerd bij uitwedstrijden.

ADO Den Haag laat weten dat het aantal supporters met een geldige clubkaart terug loopt. Om deze reden zijn er meer mogelijkheden om als introducee mee te gaan. Er worden dan aan clubkaarthouders 2-op-1 of 4-op-1 kaarten voor een wedstrijd verkocht. Bij vrije verkoop is het mogelijk om zonder clubcard

kaarten voor een wedstrijd te bestellen op basis van identiteitspapieren of NAW-gegevens. Het weren van supporter met een stadionverbod vindt in die gevallen deels plaats door de biometrische toegangscontrole en deels door de stewards en politieagenten die deze supporters herkennen.

7. Voor de aanpak van spreekkoren wordt gebruik gemaakt van een geluidsherkenningssysteem. Microfoons en camera's bij de Aad Mansveld en de Haaglanden tribune zijn gekoppeld aan een monitor in de commandoruimte. Via de monitor kan vervolgens ingezoomd worden op de plek waar het spreekkoor begon. Zo kan de persoon of de personen die het spreekkoor startten eruit worden gepikt en kunnen er maatregelen worden genomen. Bijvoorbeeld door de supporters aan de stadionverbodencommissie voor te geleiden.
8. De afgelopen seizoenen zijn veel wedstrijden geclassificeerd als A-wedstrijden. De enige beperkende maatregel bij deze wedstrijden is dat de uitsupporters verplicht zijn hun auto te parkeren in de bussluis bij het uitvak. Dat betekent dat ze niet met het openbaar vervoer kunnen komen. Deze maatregel kan echter ook worden gezien als een service richting de uitsupporters omdat ze op deze manier dicht bij het stadion kunnen parkeren en makkelijk naar binnen kunnen. Daarnaast wil ADO Den Haag coulant zijn naar supporters van uit spelende clubs die in de buurt van Den Haag wonen. Als de risicoinschatting van de wedstrijd dat toelaat kunnen uitsupporters individueel contact opnemen voorafgaand aan de wedstrijd om te regelen dat ze zelfstandig naar het stadion kunnen reizen en in het uitvak binnengelaten worden.

3.3 Organisatie en samenwerking

1. De samenwerking tussen de partners verloopt goed. Partijen weten elkaar te vinden en er vindt structureel overleg plaats op verschillende niveaus. Gedurende het voetbalseizoen vindt ten minste twee keer per jaar een strategisch overleg voetbalzaken plaats met de bestuurlijk vertegenwoordigers van de betrokken partijen. Jaarlijks wordt een convenant vastgesteld. Daarnaast wordt elke wedstrijd voorbereid door de manager Stadion en Veiligheid, de veiligheidscoördinator en de voetbalcoördinator met hun counterparts van de uitclub. Voor specifieke onderwerpen beleggen de partners specifieke overleggen.
2. Dat de samenwerking goed loopt blijkt ook uit hoe de veiligheidspartners begin 2014 zijn omgegaan met de incidenten rond thuiswedstrijden als gevolg van de slechte sportieve prestaties. Er heeft toen een ingelaste vierhoek plaatsgevonden. Tijdens dit overleg nam iedereen zijn verantwoordelijkheid. ADO Den Haag gaf aan de zaken serieus op te pakken en deed concrete voorstellen voor een aanpak. Dit resulteerde in vertrouwen van de burgemeester en ruimte voor een eigen aanpak van ADO Den Haag. De aanpak bestond uit:
 - Het stopzetten van de geluidsinstallatie (een elektronisch versterkte microfoon met boxen) voor supporters van de Haaglandentribune, omdat de installatie ook negatief werd gebruikt.

- Het versterken van de tussenhekken in de passage.
 - Het invoeren van een deskundige om te bekijken of en hoe het cameratoezicht in de passage kan worden verbeterd.
 - Overschakeling op de verstrekking van evenementenbier (Amstel Light 3,5%) onder de tribunes.
 - Extra instructies voor de stewards over hoe om te gaan met ongeregelheden.
3. Ander voorbeeld van de goede samenwerking is de persoonsgerichte aanpak van probleemsupporters. Het lukt de partners gezamenlijk goed om supporters die de regels overtreden aan te pakken. Ten eerste neemt ADO Den Haag daarin het voortouw, door daadwerkelijk in te grijpen bij incidenten en daar consequenties aan te verbinden (zoals het opleggen van een stadionverbod). Ten tweede pakt het OM door in de vervolging van supporters na een incident. Het OM heeft daarnaast ingezet op het verbreden van het pakket aan straffen en maatregelen dat kan worden opgelegd. Zo heeft het OM bijvoorbeeld bij supporters die bij herhaling bij incidenten betrokken waren naast een stadionverbod en een meldplicht ook de voorwaarde geëist dat diegene ook niet naar een aantal vooraf vastgestelde grote feesten mag. Deze voorwaarde is meerdere keren door de rechter-commissaris opgelegd.
 4. Ook in de Hooligans in Beeld aanpak wordt goed samengewerkt. In die aanpak werken OM, politie, gemeente, Reclassering en ADO Den Haag samen. In de afgelopen periode hebben de partners in beeld gebracht welke straffen mogelijk zijn en hebben ze procesafspraken gemaakt over hoe te zorgen dat individuele supporters echt aangepakt kunnen worden. De veiligheidspartners zijn nu bezig om de aanpak van Hooligans in Beeld ter herijken. Punt is dat op basis van de nu geldende criteria steeds minder mensen in aanmerking komen om als tipper of topper te worden geregistreerd. Terwijl de partners deze mensen nog wel willen volgen. Ook zoeken de partners naar manieren om de jeugdgroep goed in beeld te krijgen en te houden.
 5. In het beleid zoeken de vierhoekspartners steeds naar de juiste balans tussen vertrouwen geven aan goedwillende supporters en het bestraffen van overtredingen. Om het goede gedrag van de supporters in de afgelopen jaren te belonen heeft de burgemeester bijvoorbeeld toestemming gegeven voor de bouw van een supportershome (multifunctioneel centrum) naast het stadion. Dit supportershome staat er inmiddels vijf jaar en functioneert goed volgens de respondenten. Tegelijkertijd treden de vierhoekspartners streng op als het toch mis gaat. Niet alleen tegen individuele supporters, maar ook door het afnemen van verworvenheden (zoals de geluidsinstallatie in bovengenoemd voorbeeld). De proactieve houding van ADO Den Haag om veiligheidsvraagstukken echt aan te pakken wekt bij de andere partners vertrouwen en maakt dat de burgemeester veel aan de club kan overlaten. De burgemeester volgt de ontwikkelingen echter op de voet.

6. De directeur Stadion en Veiligheid van ADO is in 2013 vertrokken en niet opgevolgd. De toenmalig algemeen directeur heeft gekozen voor een andere structuur met één algemeen directeur en een managementteam met vier managers, waaronder een manager Stadion en Veiligheid (de vroegere veiligheidscoördinator). Momenteel wordt een nieuwe veiligheidscoördinator ingewerkt en er is een stagiair die zo veel mogelijk zaken oppakt. In deze nieuwe structuur is veiligheid dus niet meer op directieniveau maar op managementniveau vertegenwoordigd (net als onderwerpen als Finance en Commerce). Er is geen veiligheidsbudget, investeringsbeslissingen van enige omvang worden door de manager Stadion en Veiligheid besproken met de manager Finance en daarna aan de algemeen directeur voorgelegd.
7. In 2013 is er, op verzoek van de burgemeester en politie, tijdelijk een externe adviseur voor de Directie en Raad van Commissarissen van ADO Den Haag op het gebied van veiligheid ingehuurd. Deze adviseur fungeerde daarnaast als projectleider voor het WK Hockey. De rol van de externe adviseur bestaat uit het adviseren van de algemeen directeur over veiligheidszaken, het vertegenwoordigen van ADO Den Haag in het tweejaarlijkse vierhoeksoverleg, het evalueren van de kwaliteit en kwantiteit van de stewardorganisatie en het schrijven van een toekomstvisie voor ADO Den Haag.
8. De organisatie van ADO Den Haag is in beweging. De gevolgen van een eventuele verkoop van ADO Den Haag aan Vansen United zijn nog onbekend, bijvoorbeeld voor de Raad van Commissarissen. Inmiddels is wel een nieuwe algemeen directeur aangesteld. Deze is echter pas net in functie en voorlopig tijdelijk, het is nog niet duidelijk hoe hij aankijkt tegen de structuur met een manager Stadion en Veiligheid in plaats van een directeur en de positie van de extern adviseur. De aanstelling van de externe adviseur loopt tot 1 januari 2015, het is onduidelijk of zijn aanstelling verlengd wordt.
9. De veiligheidsorganisatie van ADO Den Haag bestaat uit ingehuurde professionele beveiligers, stewards, Mondriaan studenten en verkeersregelaars. Alle partijen zijn van mening dat de verbetering van de stewardorganisatie sinds de 0-meting is doorgezet. Er is een kwaliteitsslag behaald door middel van een nieuwe UEFA cursus die speciaal is toegeschreven op ADO Den Haag. In de opleiding is veel aandacht voor klantvriendelijkheid en gastheerschap. Ook heeft de politie de stewards kennis bijgebracht over het signaleren van verdacht gedrag. Daarnaast is kwantiteit verbeterd en bestaat de organisatie nu uit ongeveer 150 stewards. Dit is onder andere het gevolg van een goede samenwerking met ROC Mondriaan.

Door deze vooruitgang kan de stewardorganisatie meer aan en is minder politie-inzet nodig. Zo zijn het nu de stewards die een supporter van een tribune halen als dat nodig is, niet de politie. De politie functioneert nu meer dan in het verleden als een vangnet voor de stewardorganisatie. Daarbij geldt overigens nog steeds dat de politie een structurele bijdrage levert aan de veiligheid in het stadion door zichtbare aanwezigheid. In het kader van normalisatie zouden die taken (op termijn) moeten worden overgenomen door de stewards.

10. ADO Den Haag zorgt ten minste jaarlijks voor de actualisering van het calamiteitenplan, in overleg met de hulpdiensten. Op het moment van rapporteren staat een gezamenlijke oefening van politie en stewards gepland. Er wordt dan geoefend op basis van realistische en herkenbare scenario's.

4. Conclusies en aanbevelingen

4.1 Ontwikkelingen: Verbetering of niet?

1. De veiligheidssituatie bij ADO Den Haag is thans goed onder controle. Na een roerige periode in de laatste helft van het vorig seizoen, met enkele opvallende incidenten, is het weer relatief rustig bij de club. Die incidenten laten echter zien dat het snel gedaan kan zijn met de rust. ADO Den Haag heeft te maken met een relatief grote groep risicosupporters, die door groepsdynamiek en door het uitblijven van sportieve prestaties snel voor ongeregelheden kunnen zorgen. De onzekerheid over de toekomst van de club kan daarbij een rol gaan spelen, maar dat lijkt op dit moment nog niet het geval.
2. Dat de veiligheidssituatie is zoals hierboven geschetst is vooral een verdienste van ADO Den Haag en de veiligheidspartners. De club heeft veiligheid duidelijk hoog in het vaandel staan en ziet in dat het zorgen voor veiligheid in en rond het stadion voor een club als ADO Den Haag van levensbelang is. Dat leidt ertoe dat de club proactief en doortastend optreedt bij veiligheidsvraagstukken en naar supporters die incidenten veroorzaken. Ook de gemeente, politie en OM zien op alle niveaus (van operationeel tot bestuurlijk) het belang van veiligheid, wat leidt tot een goede samenwerking.
3. ADO Den Haag en de veiligheidspartners hebben na de 0-meting weer goede stappen gezet. De kwaliteitsverbetering van de stewardorganisatie is doorgezet en ADO Den Haag heeft een mooi systeem van toegangscontroles uitgebouwd (zie onder 4.3 goede praktijken). De samenwerking verloopt goed, alle vierhoekspartners zijn echt betrokken.
4. Belangrijkste zorg zit in de onduidelijkheid over de organisatiestructuur van ADO Den Haag en de plek van veiligheid daarin. Die onduidelijkheid is het gevolg van de overname van de club en het feit dat de extern adviseur veiligheid tijdelijk is aangesteld. Het Auditteam acht het van belang dat de veiligheidsportefeuille helder is belegd in de top van de organisatie.

4.2 Aanbevelingen

We zien een aantal mogelijkheden om de situatie bij ADO Den Haag verder te versterken. Die mogelijkheden hebben betrekking op het versterken van de organisatie (1) en het streven naar normalisatie (2 en 3).

1. Zorg voor duidelijkheid en een structurele oplossing voor de plek van veiligheid in de top van de organisatie. Het is van belang dat veiligheid bestuurlijk aandacht krijgt, dat veiligheid wordt meegewogen in besluiten over andere zaken als commercie en financiën, dat veiligheid goed vertegenwoordigd wordt in het bestuurlijk overleg met de partners en dat er een functionaris is met doorzettingsmacht (met mandaat en budget). Of dat een aparte directeur is of een

manager die aan deze eisen voldoet is van secundair belang. Het is vooral van belang dat voor de lange termijn helderheid wordt gecreëerd.

2. We zien mogelijkheden voor ADO Den Haag om het gastheerschap verder te verbeteren. De infrastructuur van ADO Den Haag is al prima voor uitsupporters. Andere clubs laten de mogelijkheden zien om tot nog meer gastheerschap te komen. Denk aan ontvangst met een broodje en koffie, het ophangen van een vlag van de uitclub of het uitrusten van de cateringmedewerkers in een shirt van de uitclub. Ook kunnen de mogelijkheden voor uitsupporters om op eigen gelegenheid naar het stadion te komen uitgebreid worden, indien uit de risico-inschatting blijkt dat dat kan. De praktijk dat uitsupporters uit de regio met ADO Den Haag kunnen regelen dat zij zonder auto naar het stadion kunnen komen is mooi, maar zou breder bekendgemaakt kunnen worden.
3. Werk toe naar normalisatie van de wedstrijden tegen Ajax. We beseffen maar al te goed dat dat op korte termijn onmogelijk is, we hebben gemerkt hoe diep de gevoelens rond deze wedstrijd zitten. In het kader van normalisatie zou een wedstrijd tegen Ajax met uitpubliek echter wel de stip op de horizon moeten zijn. Hiervoor is een meerjarentraject nodig, waarin in eerste instantie gemeenten en clubs en in een later stadium beide supportersgroepen weer met elkaar in gesprek moeten komen. Het vraagt ook om een heldere boodschap naar de supporters.

4.3 Veelbelovende praktijken voor andere vierhoeken

De volgende praktijk viel ons positief op:

1. De wijze waarop ADO Den Haag de toegangscontrole heeft georganiseerd, met het centraal coördineren van de toegangspoortjes, het opvragen van naam, adres, woonplaats gegevens bij het kopen van kaarten zonder clubcard, biometrische controles en coulonce naar uitsupporters uit de buurt is een voorbeeld van een werkend systeem van kaartcontroles. De biometrische controles zijn daarbij een sluitstuk, ook als de benodigde investeringen voor een club niet proportioneel zijn valt er veel van dit systeem te leren. Het plan om tot risicogestuurde fouillering te komen is in dat kader ook interessant. Zie voor meer informatie paragraaf 3.2 de punten 3 t/m 6.
2. De wijze waarop de partijen met elkaar samenwerken rond concrete vraagstukken is een mooi voorbeeld voor andere vierhoeken. De voorbeelden van de samenwerking met betrekking tot de persoonsgerichte aanpak, de aanpak van vermeend drugsgebruik en de aanpak van de incidenten begin 2014 laten zien dat de partijen elkaar goed weten te vinden en dat ze met begrip voor elkaars belangen samen naar de meest passende en proportionele oplossing zoeken. Voor meer informatie zie paragraaf 3.1 punt 7 en paragraaf 3.3 punt 1 t/m 4.
3. Het beleid wat de vierhoekspartners voeren, wat balanceert tussen vertrouwen geven en goed gedrag belonen enerzijds en het straffen van individuen en het

terugvorderen van verworvenheden anderzijds, is een mooi voorbeeld van het streven naar normalisatie. Dit is alleen mogelijk als de partijen echt gezamenlijk optreden.

Bijlage: verantwoording

Gesprekken

Gideon Huijse	ADO Den Haag
Marcel van der Holst	ADO Den Haag
Jaap de Jong	Gemeente Den Haag
Annemieke Kemkers	Openbaar Ministerie arrondissementsparket Den Haag
Hans Nering Bögel	Politie eenheid Den Haag
Dick van Nieuwamerongen	Politie eenheid Den Haag
Jeffrey Sommer	ADO Den Haag
Hans van der Vet	Gemeente Den Haag

Wedstrijdbezoek

Op 20 september 2014 is de wedstrijd ADO Den Haag – Go Ahead Eagles in aanwezigheid van leden van het Auditteam Voetbal en Veiligheid en medewerkers van het COT bezocht. Tijdens dit bezoek zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Aanwezig bij de briefing van de politie
- Aanwezig bij de briefing van de stewards
- Aanwezig bij aankomst en fouillering bezoekende ADO Den Haag supporters
- Fouillering Midden Noord
- Meekijken op de tribune Midden Noord
- Bezoek commandokamer
- Bezoek controle kamer tourniquets
- Diverse gesprekken gevoerd met aanwezige professionals van BVO, gemeente en politie

Geraadpleegde documenten

- 0-meting, Audit ADO Den Haag, december 2011, Auditteam Voetbal en Veiligheid.
- Brief namens de voetbalvierhoek in Den Haag in antwoord op een brief van mw. Jorritsma, voorzitter van het Auditteam Voetbal en Veiligheid, juli 2014.
- Politie maatregelen ADO Den Haag, juni 2014, Politie Den Haag.
- Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme (CIV): uit- en thuisgedrag van supporters van ADO Den Haag en aantal stadionverboden sinds de nulmeting.
- Document kwaliteit & kwantiteit veiligheidsorganisatie ADO Den Haag. Veiligheid is een taak van iedereen, september 2013, Adviseur veiligheid ADO Den Haag: Gideon Huijse.

- Veiligheidsverklaring, licentieperiode seizoen 2014-2015 ADO Den Haag, KNVB Betaald Voetbal.
- Convenant betaald voetbal ADO Den Haag 2014-2015.
- Convenant betaald voetbal ADO Den Haag 2013-2014.
- Borgen kwaliteit stewardorganisatie van ADO Den Haag, maart 2013, veiligheidscoördinator ADO Den Haag: Marcel van der Holst.
- Verslagen van het veiligheidsoverleg van 2013 en 2014

